

Radomski, Grzegorz

"Borkowo. Zarys historii (1377-1999)",
Stefan Prusiński, Borkowo 2000 :
[recenzja]

Notatki Płockie 46/3-188, 49-50

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Stefan Prusiński, *Borkowo. Zarys historii* (1377-1999). Borkowo 2000, ss. 132.

Po 1989 r. obserwuje się wyraźny wzrost zainteresowania historią lokalną. W nowej rzeczywistości politycznej wielu ludzi poszukuje swojej tożsamości indywidualnej lub grupowej. W ten nurt wpisuje się opracowanie księdza Stefana Prusińskiego.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym autor przeanalizował położenie parafii, moment jej utworzenia, a także opisał terytorium i miejscowości należące do parafii. Na podkreślenie zasługuje prezentacja historii wszystkich miejscowości wchodzących w skład parafii. Dla historyka kościoła plockiego istotne są informacje zawarte w rozdziale zatytułowanym "Beneficjum parafialne". Autor cytuje min. wykaz wizytacyjny gruntów należących do parafii w 1781 r. Z kolei na mocy ukazu carskiego z 26 grudnia 1865 r. własność kościelna przeszła we władanie rządu. Przy kościele pozostało tylko kilka morgów. Obecnie do parafii należy 9,04 ha łącznie z terenem pod zabudowania i cmentarzem. Szkoda, iż w tym autor pominął okres PRL. Warto byłoby przypomnieć, iż zgodnie z dekretem o tzw. dobrach martwej ręki na własność państwa przechodziły użytki rolne będące własnością związków religijnych. Wszakże na użytek proboszczów pozostawiono gospodarstwa poniżej 50 ha. Charakteryzuje natomiast autor inne źródła dochodu. M.in. na początku XVIII w. dwa korce pszenicy wystarczały na pokrycie kosztów najbardziej wystawnego pogrzebu.

Kolejne partie pracy przynoszą informacje dotyczące plebanii, budynków parafialnych i gospodarczych. Ten fragment pracy został zilustrowany bogatym materiałem ikonograficznym. Obecny kościół powstał w latach 1936-1938. Jego konsekracji dokonał ks. biskup Tadeusz Paweł Zakrzewski w czasie wizytacji kanonicznej 12 czerwca 1956 r. Po wojnie systematycznie uzupełniano wyposażenie świątyni m.in. o nowe witraże (lata 1982-1983). Z kolei w 1952 r. ufundowano nowy stały ołtarz a w 1955 zawieszono kopię obrazu Matki Boskiej berdyczowskiej. Początkowo przy kościele istniał cmentarz. Jeszcze w 1867 r. chowano tam zmarłych. Nowy cmentarz został zlokalizowany przy drodze do Sierpca a najstarszy zachowany nagrobek pochodzi z 1889 r.

Liczbę ludności parafii przedstawił autor w czytelnym wykresach, przy czym zachowany materiał umożliwił mu prezentację danych począwszy od 1739 r. Religijność mieszkańców wyrażała się m.in. w odpustach, udziale w pracach bractw itp. Ten fragment pracy za-

śluje na szczególną uwagę ze względu na zamieszczone ciekawe uwagi. W księdze wizytacji parafialnej z 1945 r. zapisano: "Pozbawienie parafian proboszcza (1941), brak nabożeństw w niedziele, zakaz zawierania małżeństw, ciągły wywóz młodzieży na roboty do Prus i na okopy, co powodowało ukrywanie się ludności, wreszcie wrogie nastawienie Niemców w ogóle do religii - to wszystko bardzo ujemnie wpłynęło na parafian borkowskich. Poziom życia religijno-moralnego zaczęło się obniżać. Wzrosła liczba ludzi obojętnych w wierze, nie spełniających praktyk religijnych, powiększyła się znacznie liczba dzieci nieślubnych".

Za interesujące należy uznać prezentację problemów oświaty w parafii. Szkoda wszakże, iż autor nie wykorzystał w tym wypadku danych statystycznych zawartych w publikowanych w dwudziestolecie międzywojennym zestawieniach statystycznych². Brak też precyzyjnych informacji dotyczących katechezy w czasach Polski Ludowej. W omawianej części opracowania zaprezentowano sylwetki księży pracujących w parafii. Wszakże okres lat 1945-1956 został opatrzony lakoniczną informacją: "Parafia pod administracją proboszcza sierpeckiego". Przypomnieć warto, iż w tym czasie funkcję proboszcza w Sierpcu pełnił ks. Ludomir Lisowski³. Ostatni rozdział ukazuje strukturę administracji państwowej na omawianym terenie. Przybliży również działalność organizacji społecznych takich jak Straż Pożarna czy koło gospodyń wiejskich.

Recenzowana praca została oparta na bogatym materiale źródłowym. Wykorzystano źródła rękopiśmienne znajdujące się w Archiwum Diecezjalnym plockim, a także kroniki wielu instytucji. Autor uwzględnił źródła drukowane, w tym katalogi diecezjalne. Dość bogato przedstawia się także ilość wykorzystanych opracowań. Jednak warto byłoby uzupełnić bibliografię m.in. o prace H. Sygieńskiej⁴, Waldemara Brendy⁵ czy K. Pacuskiego⁶. Ciekawe materiały znajdują się także w Archiwum Państwowym w Płocku m.in. sprawozdania starosty powiatowego dotyczące życia religijnego w powiecie z lat 1945-1950. Wydaje się także, iż celowe byłoby zamieszczenie wspomnień mieszkańców parafii.

Przedstawione uwagi w niczym nie umniejszają wysokiej oceny pracy. Jej niewątpliwą zaletą jest prosty a jednocześnie precyzyjny język użytych sformułowań. Na zakończenie warto wskazać, iż praca została wydana na wysokim poziomie pod względem edytorskim.

Grzegorz Radomski

Przypisy

¹ Jest to jedno z nielicznych opracowań monograficznych parafii znajdujących się w diecezji plockiej. Takiego opracowania w formie publikacji nie posiada m.in. Sierpc. W maszynopisie pozostaje praca magisterska M. Michalskiej "Monografia parafii św. Wita, Modesta i Krescencji w Sierpcu w latach 1945-1965"

² J. H a m e l, *Szkolnictwo powszechne i oświata powiatu sierpeckiego*, Warszawa 1930. Patrz też M. P r z e d p e ł -

ski, *Oświata w powiecie sierpeckim XV-XX w.*, "Rocznik Mazowiecki" 1972, t. IV. Z kolei dzieje szkolnictwa powiatu sierpeckiego w okresie II wojny światowej prezentuje min.

T. Fijałkowski, *Pod kryptonimem "Wkra"*, Warszawa 1987; W. Brenda, *Sierpecka tajna oświata w latach hitlerowskiej okupacji*, "Notatki plockie 1993 nr 4

³ Szerzej patrz: W. Jezusek, *Ks. Ludomir Winceny Lis-*

KRONIKA

XXVII OLIMPIADA GEOGRAFICZNA I OLIMPIADA NAUTOLOGICZNA W PŁOCKU

Komitet Główny Olimpiady Geograficznej i Olimpiady Nautologicznej w porozumieniu z Dyrekcją Liceum Ogólnokształcącego im. St. Małachowskiego w Płocku postanowili, że pierwsze w nowym tysiącleciu zawody finałowe Olimpiady odbędą się w najstarszej polskiej szkole. Propozycja spotkała się z przychylnością władz samorządowych i administracyjnych Płocka, a także instytucji, które nie odmówiły pomocy. Są to już drugie finały Olimpiady Geograficznej w "Małachowiance". W 1977 gościliśmy uczestników III Olimpiady, obecni byli wtedy wybitni polscy geografowie, między innymi prof. Anna Dylak i prof. Jan Flis.

Na zawody finałowe w dniach 21-23 kwietnia 2001 r. przyjechało 114 zawodników ze wszystkich województw. Byli to najlepsi spośród 2141 uczniów klas licealnych, którzy stanęli w olimpijskie szranki i w pierwszym etapie złożyli prace pisane pod kierunkiem nauczycieli geografii. Zadanie było równie interesujące co

trudne, bowiem uczeń po wyborze jednego z pięciu podanych tematów musiał napisać samodzielnie pracę do 20 stron maszynopisu i jak na przyszłego geografa przystało opracował wykresy i mapy ilustrujące opisywane zjawisko. Prace oceniane były przez 12 Komitetów Okręgowych. Oceniano trafność doboru obiektu, umiejętność zbierania informacji i wyboru właściwych danych, poprawność dokumentacji kartograficznej, merytoryczną wartość opracowania, umiejętność oceny zmian w przeszłości i przewidywania zmian w przyszłości oraz formalną stronę opracowania: poprawność językową, umiejętność zestawiania źródeł, przypisy, konstrukcję opracowania. Do eliminacji II stopnia zakwalifikowało się 844 zawodników. Zawody składały się z części pisemnej i ustnej, zadania były opracowane przez Komitet Główny. Po części pisemnej 233 osoby zostały zakwalifikowane do części ustnej, i spośród tego grona 114 najlepszych przyjechało do Płocka.

Otwarcie Olimpiady. Od lewej: Tadeusz Zombirt - dyrektor LO im. St. Małachowskiego i prof. dr hab. Wojciech Stankowski - przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady